

Köyhä mies ja rikas mies

Ennen muinoin, jolloinka hyvä Jumalamme vielä vaelsi täällä maan päällä ihmisten joukossa, tapahtui kerta eräänä iltana, että häntä kovin väsytti. Yö oli jo tullut, mutta eipä hän vielä sattunut saamaan itsellensä yö-siaa. Nyt näkyi tien varrella, vasta-päätä toisiansa, kaksi asuntoa, toinen suuri ja komea, vaan toinen varsin pieni ja huono. Tuo komea oli rikkaan miehen talo, mutta se pieni mökki siinä köyhän asuntona. Tässä nyt 'Herra' ajatteli: "tuolle rikkaalle en minä varmaankaan tule vaivoiksi olemaan, sinneppä siis menen ovea koputtamaan." Kuultuaan, että joku ovea kolkutti, aukasi rikas akkunansa, kysyen vieraalta, mitä tuo tahtoi. 'Herra' vastasi: "minä vain sinulta pyytäisin yö-sijaa." Pohatta nyt tarkasteli matka-miestä kiireestä kanta-päihin saakka, mutta koska armias Jumala kulki huonoissa vaatteissa eikä siis näyttänyt liioin rahalliselta, ravisti rikas päätään, sanoen: "en saata teille yö-siaa antaa, sillä huoneeni ovat täynnänsä viljaa ja kaikellaista kalua; jos minä talooni laskisin kaikki, jotka oveani kolkuttavat, niin saisimpa itse tarttua kerjäläis-sauvaan. Mene jonnekkain muualle." Näin ärjästen hän akkunan sulki ja antoi Jumalan seisoa ulkona. 'Herra' sentähden rikkaan jätti hänen omiin oloihinsa ja läksi köyhän ovea koputtamaan. Tuskin oli hän sen ennättänyt tehdä, jopa jo ovi avattiin ja köyhä mies käski mökkiinsä matkustajaa sekä tarjosi hänelle yö-siaa lausuen: "nyt on jo varsin pimeä, tänään ette enään edemmäksi saata kulkea." Tämä oli 'Herralle' otollista, ja hän siis meni sisälle. Tuon köyhän miehen vaimo antoi hänelle kättä, sanoen: "terve tultuanne," sekä käski häntä pitämään hyvänänsä mitä talossa oli tarjottavana, eipä heillä muka suuria varoja ollut, mutta mielellään he vieraalle jakaisivat, mitä heillä oli itsellensäkin. Sitten hän perunoita pani pataan ja meni sillä välin, kuin net kiehumassa olivat, kuttuansa lypsämään, saadaksensa vähän maitoakin illalliseksi. Ja kun ateriat oli valmistunut, istui 'Herra' heidän kanssansa ruo'alle, ja maistuipa hänestä halpa illallinen varsin makuisalta, koska hän näki iloisia ihmisiä seurassansa. Kun sitten olivat syömästä päässeet ja maata-panon aika oli tullut, viittasi vaimo miestänsä luoksensa sekä kuiskasi hänelle: "kuules ukkoseni, sopiihan meidän ma'ata tämä yö oljilla, jotta matkustaja raukka pääsisi sänkyhymme oikein laillisesti lepäämään; hän on

kulkenut koko päivän ja lienee siis varmaankin kovin väsyneenä." - "Sen aivan sydämestäni suon," vastasi ukko, "menempä hänelle sitä ehdoittelemaan," sekä läksi nyt tarjoomaan vuodettansa lepo-sijaksi 'Herralle', jotta tämä, jos tuo olisi hänelle mieleen, saisi oikein virkistyttyä väsyneet voimansa. Hyvä Jumala ei kuitenkaan tahtonut mennä heidän vuoteellensa lepäämään, mutta he hartaasti pyysivät, kunnes hän toki vihdoin meni; ja vanhukset itsellensä olki-vuoteen valmistivat laattialle. Seuraavana aamuna nousivat he jo ennen päivän koittoa ja valmistivat varainsa mukaisen eineen vieraallensa. Kun nyt aurinko kirkaasti paistoi sisälle akkunasta ja rakas Jumala oli noussut yö-sijaltaan, istui hän syömään mökkiläisten kanssa sekä aikoi sitten lähteä matkoihinsa. Ovelle ehdittyään, hän kuitenkin vielä katsahti taaksensa, sanoen: "koska te olette näin hurskaat ja armahtavaiset, saatte toivoa itsellenne kolme asiaa, ja minä toivonne toteutan." Silloin sanoi köyhä mies: "mitäpä minä muuta itselleni toivoisin kuin iankaikkisen autuuden sekä että meillä molemmilla olisi terveyttä ja joka-päiväinen leipä niin kauan, kuin täällä elämme; kolmanneksi en tiedä mitä toivoisin." Sanoi siihen 'Herra': "etkö tahtois uutta huonetta vanhan sijaan?" Ukko vastasi: "aivanhan halustakin, jos vain saisin." 'Herra' toteutti hänen toivonsa, muuttaen uudeksi tuvaksi heidän vanhan mökkinsä, ja jätti tämän tehtyänsä heidät sekä läksi matkoihinsa. Oli jo täysi päivä, kun tuo rikas nousi vuoteeltaan ja istahti akkunan ääreen. Silloin hän huomasi siinä vasta-päätä uuden kauniin huoneen, jossa oli punainen tiili-katto ja kirkaat akkunat, ja joka seiso ihan samalla paikalla, missä ennen oli matala mökkinen ollut. Nytpä mies oikein hämmästyti sekä huusi vaimoansa sanoen: "katsoppas tänne! kuinkahan tuo on käynyt päinsä? Vielä eilen illalla oli tuossa vanha mökki ja nyt siinä on korea asunto; juokse heti tuonne kuulemahan, mitenkä tämä on tapahtunut." Vaimo läksikin tiedustelemaan köyhältä, joka hänelle nyt jutteli: "eilen illalla eräs matka-mies tuli yö-sijaa pyytämään ja lupasi tänä aamuna lähteissänsä, että hän meille antaisi kolme asiaa, joita itsellemme toivoimme, nimittäin iankaikkisen autuuden, terveyttä ja joka-päiväistä leipää koko meidän elin-ajaksemme ja vieläpä uuden asunnon tuon vanhan hökkelin

sijaan." Tämän kuultuansa rikkaan vaimo juoksi kotia miehellensä kertomaan, miten kaikki oli käynyt. Mies silloin huudahti: "oikein maar minun tulisi selkä-luitani koko kelpo lajilla löylyttää! Jospa sentään tämän olisin tietänyt! Tuo sama matkustaja kävi täälläkin, mutta minä hänen käsikin mennä muualle." - "Joutuhun!" neuvoi vaimo, "istu heti hevosen selkään! ehkähän vielä saavutat miehen ja saat sinäkin toivoa itsellesi kolme asiaa."

Silloin rikas ratsunsa selkähän hyppäsi, saavutti Herran sekä puhutteli häntä varsin kohteliaasti ja ystävällisesti, pyytäen, ett'ei matkustaja pahaksensa panisi, vaikka ei häntä heti sisälle laskettu, sillä oltiinhan avainta juuri hakemassa, mutta olipa vieras sillävälän ennättänyt lähteä pois: "jos vain toiste tästä kuljette," kehoitti vielä rikas, "älkää suinkaan olko meille poikkeemata," - "Kyllä," vastasi Jumala, "jos tätä tietä palajan, tulempa varmaankin." Nyt kysyi tuo rikas, saisiko myös hän, kuten naapurinsakkin, toivoa itsellensä kolme asiaa, "Saat kuin saatkin," vastasi 'Herra', "vaan etpä tuosta liioin hyödy, paras siis, että tyydyt siihen, mitä sinulla on." Mutta rikas väitti kyllä ymmärtävänsä toivoa itselleen mitä hänelle hyväksi oli, jos vain tietäisi toivonsa toteutuvan. Silloin sanoi rakas Jumala: "ratsasta sinä kotia, ja kolme asiaa, mitä toivot, olet saava."

Täten tultuaan tarkoituksensa perille rikas nyt läksi kotia-päin ratsastamaan tuumaten, mitä hän itsellensä toivoisi. Pohatan näin miettiessä ohjakset hänen käsistään varsin höllällensä pääsivät, ja hevonen juoksemaan rupesi, joten miehen ajatukset ehtimiseen häiriytyivät eikä hän ollenkaan saanut rauhassa tuumia tuumittavaansa. Hän taputti ratsua kaulalle, sanoen: "hiljaa, Liisa!" mutta piampa hepo uudestaan pötkimään ja potkimaan. Tästä mies vihdoinkin suuttui, ja kun se taas nousi irstaisena taka-jaloilleen, hän aivan harmissaan huudahti: "soisimpa, että menisit nurin niskojesi!" Tuskin oli hän tämän ennättänyt sanoa, johan hevonen maahan kopahti, ja siinä se nyt liikahuttamata makasi hengetönnä. Sillä tavalla hänen ensimmäinen toivonsa kävi totehen Mutta koska ukko oli sauturi, eikä tahtonutkaan jättää satulaa kuolleen heponsa selkään, vaan leikkasi sen irti sekä pani olallensa roikkumaan, ja nyt täytyi hänen lähteä jalkaisin kotia. "Vielähän minulla on kaksi toivotusta toivottavissani," ajatteli mies, sillä itseänsä lohduttaen. Siinä hän nyt verkalleen astuskeli santaista polkua eteen-päin auringon pahtavassa helteessä, hänen tuli kovin palava ja joutuipa mies parka nyt aivan pahalle

tuulelle; satula oli raskas kannettava eikä ukko vielä saanut päätetyksi, mitä toivoisi. "Vaikkapa toivoisinkin itsellein koko mailman valtakunnat ja aarteet," hän ajatteli, "muistuu kuitenkin mieleeni perästä-päin monta asiaa, joita haluaisin, sen kyllä ennaltaankin tiedän; mutta minä kaikki niin tarkkaan ensin mietin, ettei enään jää mitään toivottavaa." Sitten hän huo'aten sanoi: "jospa toki olisin tuo entinen talonpoika, joka myöskin sai toivoa itsellensä kolme asiaa, hän kyllä neuvon keksi ja toivoipa ensiksi olutta hyvin runsaasti, toiseksi niin paljon olutta, kuin hän juoda jaksoi, ja kolmanneksi vielä tynnyrillisen olutta." Monta kertaa pohatta jo luuli keksineensä, mikä paras toivottava olisi mutta tarkemmin tuumattuaan hän tuon huomasi liian halvaksi ja vähäpätöiseksi. Silloin muistui hänen mieleensä, miten hyvä oltava hänen vaimollansa oli kotona, tämä kun istui vilpoisessa kamarissaan eikä mistään vaivasta tietänyt. Sepä nyt ukkoa oikein harmitti, ja tarkemmin ajattelema häntä sanoa tokasi: "minä maar toivoisin, että akkani tuolla kotona istuisi tällä satulalla, sieltä mihinkään pääsemätä, jotta minun ei tarvitsisi sitä selässäni kanneskella." Tuskin ukko vielä oli suustansa saanut viimeisen sanansa, jopa satula oli poissa, ja hän siis huomasi, että häneltä nyt hänen toinenkin toivottavansa oli mennyt. Nytpä äijä parka vasta oikein hätä-hikehen joutui ja rupesi juoksemaan, päästäksensä pikemmin kotia ihan yksikseen istumaan kamarihinsa sekä siellä ajattelemaan jotakin oikein oivallista kolmanneksi toivottavaksensa. Mutta kun hän oven au'aistuaan astui tupahan, akka kirkuen ja parkuen siinä istui satulassa eikä millään kurin kyennyt sieltä pääsemään pois. Silloin sanoi mies: "malta mieltäs, minä toivon sinulle koko mailman rikkaudet, istu sinä vain alallasi." Mutta vaimo vastasi: "mitäpä minua hyödyttää koko mailman rikkaudet, jos minun täällä satulassa täytyy istua! sinä toivomisellasi olet minut tänne saattanut, ja sinun myöskin täytyy toimittaa minua täältä pois." Tässä nyt ei mikään auttanut, vaan miehen tahdosta väliä viisi, hänen täytyi kuin täytyikin toivoa, että vaimo satulasta pääsisi irti; ja heti tuo tapahtuikin. Koska nyt vaimo taas seisoi jaloillaan, hän kätensä puuskaan pisti sanoen: "sinä vasta pöllö-pää olet! paremmin minä asiani olisin ajanut." Näin ei siis rikas voittanut muuta kuin harmia, vaivaa sekä haukkumisia, ja päälle päätteksi oli hän vielä menettänyt hyvän hevosesakkin, mutta nuot köyhät elivät hiljaista, hurskasta ja tyytyväistä elämää autuaalliseen loppuunsa asti.

* * *